

Aan: Eerste Kamer der Staten Generaal
c.c.: commissie Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat/Algemene Zaken en Huis van de Koning (BiZa/AZ)
p/a griffier F. Bergman
e: postbus@eerstekamer.nl

Den Haag, 23 november 2021

Betreft: Tijdelijke Experimentenwet nieuwe Stembiljetten, wetsvoorstel 35455

Geachte Eerste Kamer,
Geachte senatoren,
Geachte commissie,

De Eerste Kamer heeft op de agenda de behandeling van de tijdelijke Experimentenwet nieuwe Stembiljetten, wetsvoorstel 35455, staan. Doel van het wetsvoorstel, aangenomen door een meerderheid in de Tweede Kamer, is om te komen tot een eenvoudiger stembiljet zodat grotere groepen kiezers eenvoudiger in staat worden gesteld om te stemmen. De minister krijgt op basis van de wet de mogelijkheid om een gemeente of provincie aan te wijzen om te experimenteren met het nieuwe stembiljet. Het voornemen is om dat op zijn vroegst te doen bij de herindelingsverkiezingen van november 2022, of anders bij de Statenverkiezingen van maart 2023.

Kernpunt

De Nederlandse Vereniging voor Raadsleden vindt het belangrijk dat alle inwoners de mogelijkheid hebben om hun stem op een goede manier te kunnen uitbrengen. Op die intenties willen wij niets afdingen.

Het punt wat wij willen maken richting uw Kamer is dat wij onoverkomelijke bezwaren hebben tegen het onpersoonlijk maken van de stembiljetten. Wij zijn van mening dat ons kiesstelsel en lokaal parlementair stelsel is gebouwd op de gedachte dat het een vertegenwoordiging van personen is. Er is geen sprake van een gemeenteraad die (grond)wettelijk bestaat uit partijen. Wij achten het een groot goed om het huidige systeem van het zichtbaar kunnen kiezen en stemmen op personen te behouden omdat dit essentieel is voor de volksvertegenwoordigende rol van raadsleden en daarmee voor de houdbaarheid van onze lokale democratie. Het beoogde stembiljet maakt van volksvertegenwoordigers nummers. Wij zijn van mening dat onze lokale democratie een democratie van mensen is en moet blijven, en niet een democratie van partijen en nummers moet worden.

Lokaal Kiezersonderzoek

De Nederlandse Vereniging voor Raadsleden wil u hierbij ook attenderen op de uitkomsten van het Lokaal Kiezersonderzoek 2018 (zie bijlage in deze brief met de relevante tekstpassages).

Uit het LKO-onderzoek blijkt dat ongeveer 55 procent van de kiezers bij de gemeenteraadsverkiezingen niet op een partij heeft gestemd, maar vooral op een persoon! Naast de voorkeur om op een vrouw te stemmen is persoonlijke bekendheid met de kandidaat een belangrijke motivatie voor kiezers bij het uitbrengen van hun stem, concludeert het LKO.

Het kiesproces ingewikkeld maken door de kansen in de lokale verkiezingen om op een vrouw te stemmen of op een bekende te beperken en door de kiezer op zoek te laten gaan naar welke persoon bij welk nummer past, is een route die we niet zouden moeten willen gaan, vinden wij als Nederlandse Vereniging voor Raadsleden.

Wij roepen de Eerste Kamer daarom op deze faux pas in het onderhavige wetsvoorstel tegen te gaan.

Wanneer uw Kamer behoefte heeft aan een nadere toelichting zijn wij daarvoor beschikbaar.

Met vriendelijke groet,

Bahreddine Belhaj

Voorzitter Nederlandse Vereniging voor Raadsleden

Uit het Lokaal Kiezersonderzoek 2018

(zie: <https://kennisopenbaarbestuur.nl/rapporten-publicaties/lokaal-kiezersonderzoek-2018-democratie-dichterbij/>)

Pagina 7: Ongeveer 55% van de kiezers heeft bij de gemeenteraadsverkiezingen niet op een partij gestemd, maar vooral op een persoon. Naast de voorkeur om op een vrouw te stemmen is persoonlijke bekendheid met de kandidaat een belangrijke motivatie. Vooral mannen, ouderen, lager opgeleiden en mensen in kleine gemeenten stemmen vaak op een persoonlijke bekende of een kandidaat uit hun eigen wijk of dorpskern.

Pagina 15: Bijna een derde, 31 procent, van de kiezers die niet op de lijsttrekker heeft gestemd geeft als motivatie de kandidaat van hun keuze persoonlijk te kennen. Persoonlijke binding en geografische nabijheid zijn samen de belangrijkste reden om op lokaal niveau een voorkeurstem uit te brengen. Een andere reden om op een andere kandidaat dan de lijsttrekker te stemmen, is om hiermee meer vrouwen vertegenwoordigd te laten zijn in de gemeenteraad.

Met name de persoonlijke bekendheid/kandidaten uit de eigen wijk of dorpskern maken voorkeurstemmen op lokaal niveau anders dan bij landelijke verkiezingen waar kandidaten veelal op grotere afstand staan.

Tabel 1.9 laat de kenmerken zien van kiezers die om de twee belangrijkste redenen op een persoon hebben gestemd, in plaats van een partij. Vrouwen stemmen vaker op een vrouw, terwijl mannen eerder geneigd zijn om een stem uit te brengen op een kandidaat die ze persoonlijk kennen. Hoger opgeleiden en inwoners uit de grote steden geven hun voorkeurstem vooral aan vrouwelijke kandidaten; lager opgeleiden, ouderen en inwoners van landelijke gemeenten kiezen juist eerder voor een bekende kandidaat uit de directe omgeving.